

Zbrano življenjsko delo obeh Šubicev

Razstava, ki je velik in svojstven dogodek v slovenski
likovni umetnosti

Ljubljana, 8. novembra
Včeraj depoldos je predsednik Narodne galerije g. dr. Fran Windischerjavno vladavino otvoril razstavo del Janeza in Jurija Šubicev. Življenjsko delo obeh mojstrov je razstavljen v veliki dvorani Narodne galerije in v vseh prostorih Jakopičevega paviljona. Izjava organizatorjev pred razstavo, da gre za velikost stvar, so uresničene. Občinstvo, ki je napolnilo ob otvoritvi veliko dvorano NG, številni najoddležnejši predstavniki naše javnosti, kulturnega in umetniškega kroga, so bili nadvej prijetno presečeni. Nič niso bile pretirane besede predsednika dr. Frana Windischerja, ki je v svojem krasnem otvoritvenem govoru rekel, da je dan otvoritve razstave bratov Šubicev svetec in domu slovenske likovne umetnosti in praznik naše likovne umetnosti.

Poseben odbor pod vodstvom predsednika dr. Franu Windischerju je opravil ogromno delo. Ni bilo laha zbrati vsa največja in najboljša dela Janeza in Jurija Šubica in prikazati tako v celoti njuno ustvarjanje. Neprecenljiva je zaščita razstavnega odbora in predsednika dr. Windischerja za to razstavo. Niti veliki kulturni narodi ne proslavljajo preveč pogoste takih praznikov svoje likovne umetnosti, kakršnega je včeraj proslavila Ljubljana. Prizadevanje vodstva Narodne galerije je v tem pogledu v resnicu velikega pomena. Edino po tej poti, ki jo je ubrala NG, morejo sodobniki pravilno ocenjevati ustvarjanje v preteklosti. Morda se danes še premalo zavedamo veličine opravljenega dela za organiziranje razstave.

Predsednik dr. Windischer je v svojem govoru orisal napore razstavnega odbora. Očital je tudi duševne profile obeh mojstrov Janeza in Jurija Šubica ter prikazal njuno ogromno in mnogostransko ustvarjanje. Po ogledu razstave v Narodni galeriji in v Jakopičevem paviljonu smo se vsi lahko prepričali o resničnosti predsednikove trditve. Morda se danes še premalo zavedamo veličine opravljenega dela za organiziranje razstave.

H gostovanju Mlakarjevih

Nekaj pojasnil na članek „Gospodarstvo v našem gledališču“, objavljen v soboto 16. oktobra

Ljubljana, 8. novembra
Z označko »Prejeli smoč je objavil vas list št. 237 anonimnem dopis, ki očitno ne izhaja iz redakcije. Prosim vas, da v interesu objektivnosti objavite tudi sledete:

Pisec dotednjega dopisa očita upravi Nar. gledališča v Ljubljani in umetniškemu paru Mlakarjeva nepravilnosti v vprašanjih honorarja in datumu plesnih včerjav. Če bi bilo pisec resnoči pri srcu, da se kaj nejasnega razjasni, bi se bil gotovo že javil, bodisi pri upravi ali pa pri Mlakarjevih, in dobil bi takoj pojasnil, ki bi pomirila vseko pravicev. Toda to očitno ni bil njen namen.

Pisec ne odobrava, da so se baletne predstave vrstile v začetku sezone, ker so podvezle gledališki publiku, denar za vstopnice kake druge predstave. Ta očitek bi pisec lahko napravil (prav tako neumetljeno) tudi kinematografom, barom, kavarnam, goštinstvom, koncertnim podjetjem itd., ki to delajo vse leto. Toda, ali ne razpolaga vsak človek s svojim denarijem povsem svobodo? Saj ni bil nihče prisilen, da gre gledati umetnost, zraslo iz naše narodne duševnosti, ki je globoko odjeknila po vsem umetniškem svetu.

Kako kruto krivico dela pisec Mlakarjeva s tem očitkom, lahko posnamevate iz naslednjega: Mlakarja sta bila pozvana za to baletno predstavo že ob koncu prejšnje sezone. Stiri tedne pred zaključkom sezone sta zapustila Mlakarja svoji angažman in druge obveznosti v Cribu ter se odpeljala zaradi »Vraga« že 15. maja v Ljutljano. Po nezrečenem naključju pa sta se v isti noči križala s telegramom, ki ga je bila uprava poslala v Crib, da je nujno Mlakarjeva odpove. Toda bilo je že prepozno. Zaradi gostovanja ljubljanskih opere v Trstu sta se torek Mlakarja odrekla svojega junijaškega termina in bila z otrokom in materjo takoreč na cesti. Pino Mlakar je drastično vprašal: »Ali naj živimo o kobilic?« — Zaradi te nezrode je po precej švicarskih frankov ušlo mošnjičku, o katerev pravi pisec, da ga Mlakar »kljub lokalnemu patriotizmu ne pozabila«.

NEKAJ O SLOKALNEM PATRIOTIZMU

L. 1934 sta zapustila Mlakarja nemški klub ugodnih pogodb v Dessau (Kurfürstliches Theater) in klub izredno častni posnubni opere v Frankfurtu ob Meni. Mlakarja so vsekle intimne vezi k narodu, katerega goreč sin je vselej ostal, kljub naklonjenosti tunine, ki je skočila na prtegniti. Vrnil se je domov, da ponudi svojemu narodu svoje nastopljive srčne izlize. Toda pol leta je zanjan žaval in iskal posluha. Bledih, toda odločnih je bila, gledala Pia in Pino v bodočnost in upala, verovala. Še tečat, ko bi se vsak drug zjokal. In končno se je vendar združil obzorj: Beograd, Kolarjeva univerza, Kraljeva opera. Mlakarja ne postala nikoli pozabilna navdušenja, ki ga je tefaj manifestiralo beogradsko občinstvo in kritika za njuno umetnost. Neizprosno strogi univ. prof. dr. M. Milojević je pisal: Nar-krasne in načrte umetniške veče, koje je Beograd ikad doživio! — Zagreb, Eden načrte genjeva našega naroda, Meštrović, ki je sicer v gledališču redek gost, je posestil Mlakarjev baletni večer v Zagrebu. Njegova posledna narodna duša je tulila sorojnost idej in zatreptala je v istem tonu. V svojem portretu navdušenja je napisal Mlakarjev zahvalno pismo, ki ga hraničnik najdraži zaklad. — Ljubljana, Skoplje — povsod prisreno navdušenje. Ali to je bilo vse...

V spoznanju, da doma ne moreta upati na kakšnega, sta sprejela ponudbo curiske opere. Mlakar je takoj zahteval povečanje baletnega ansambla in to tudi dosegel. Intendant je izročil Mlakarju nekaj pogodb, ki jih je že v napravi podpisal, v znamenju popolnega zaupanja, in poslat z njimi Mlakarja, da si pošte plesalce, kjer hoče. Dasi bili imel na razpolago dovolj tovaršev iz Nemčije, ki so si pridobili že ime, je večel »slokalni patriotski« Mlakarju, da angažira v baletnici opere plesalce iz Jugoslavije.

Ni kmalu jugoslov. umetnika, ki bi hodil toliko kot Mlakar po naši domovini in naši narodne blage iz vasi do vasi, od otoka do otoka, črpanje naravnost iz vrela. Zgolj iz slokalnega patriotskega propagirala Mlakar v inozemstvu našo folklora, pogumno tveganju s tem boj proti predsednikom, ki jih gojijo tujina proti nam. Kraljeva opera v Beogradu je znala ceniti Mlakarjev slokalni patriotski. Sklenila je sprejeti balet »Vrag na vasic« v stalni repertoar jugoslov. reprezentativnih odrških del za svečane priroke. Mlakarja sta povabljeni, da storiti L. 1938. Njuna volja je, da bo boograjska izvedba prekašala vse druge v Sveti, Nemčiji, Zagrebu in Ljubljani.

SLO JE ZA TEŽKE HONORARJE

Mlakarja dobivata povsod druge (tudi v Zagrebu in Beogradu) 45% brutto dohodkov in sicer samo za predstave, dočim dobivata za študij še poseben honorar. Tak študijski honorar znači pri normalni študijski dobi 7000 do 10.000 din. Ker pa v Ljubljani ni tudi celjska študija, mareč sam del, zato sta se odrekla kar vsemu in sta prejela za vse delo, kot avtorja, koreografa, incenatorja, soloplesalca, za vse tri predstave oba skupaj 10.000 din, vsak je dobil torek za predstavo 1666 din 66 par. Če pomenis, da dobivajo avtorji za nova sodobna dela po 1000 din (in več) tantijem od predstave, sta Mlakarja plesala, koreografirala in inscenirala za borih 666 din 66 par, študij in predpriprave, ki so le v Ljubljani trajali 14 dni, pa sta napravila zastonj! K temu sta se še odrekla običajnem potnim stroškom. Obra skupaj sta bila torek honorirana manj, nego bi bil n. pr. en tenorist sam za svoje tri arje v »Rigolettu«, pri tem pa ni niti avtor, niti reziser opere. Zaradi predstav sta moralna najeti za 4 dni vso v hotelu kar ju je bila zapisnjini v gledališču vred 870 din. Najdragoceniji komadi narodnih kostimov so nujna last in jima je dal Zagreb zanje izposojino, ki bi značala za 3 predstave preko 1000 din, toda za Ljubljano sta se izposojnili odrekla.

Blažnjava pa je beležila od taletnih predstav mnogo večji dobitek, nego od najboljih predstav sezone. In hvala Bogu, da je delo!

Gledje izvedbe z ljubljanskim ansamblom sodi Mlakar sam: »Mirne duše lahko trdim, da v ljubljani, kjer bila delo dopoldne od pol 10 do 12. in eventualno popoldan in zvečer, kadar ni predstave, še dve uri, potreboval vsaj dvomesec-

no delo. Svedka bi moral imeti na ta dva meseca tudi honorar, kar pa bi Ljubljano nizkor toliko stalo, kolikor jih je stalo gostovanje zagrebškega ansambla, da ne ve, ker bi uprava moralna angazirati specifično za »Vraga« vsej še šest soloplesalcev (od kod?!). Ljubljanski balet nima dovolj moških plesalcev, toda tudi plesalci bi teden primanjkovali, zlasti pa bi pogresali eno najnadarenjših solistik, ki je bil tiste dan baš na porodu. Odtek pa, toda že kostimi in otroška baletnega v sklopu zborja, ki so jih Zagrebčani prinesli s seboj? Rekviziti (cel kit, elektroštrukture, naprave itd.) bi stali novih 500 din.

Poleg teh predstav je ljubljanska opera lahko popolnoma nemoteno študirala svoj repertoar, kar bi bilo sicer za dva meseca onemogočeno. Narodno gledališče v Ljubljani je odrezalo materialno z gostovanjem Mlakarjev in Zagrebčanov takoj odlično, kot menda še nikoli. Ni treba posebej omemati, da gre suficit Mlakarjevih predstav v opero blagajno in krije dificite drugih oper.

Sedaj pa poglavito: Duh je nad materijo, kvaliteta nad vsakim rečenom, kadar gre za umetnost. Gmotna pridobitev Mlakarjev je v primeru z njuno umetnostjo tako nezaznana, da je razpravljanje o tem čisto neunestno.

Marsikdo ne pomisli, da je poleg duševnih naporov telesni napor plesalca ogromen. Srce plesalca dvigne tistih par litrov krv na dan desetkrat višje, nego srce kopača ob cestnem jarku ali pa delavca v kamnolomu. Živci pa mu izgorijo, kot izgori sveta. Kaj pa potem? Ali pomisliš, kaj vsi tisti, ki so zavarovani z dosmrtno penzijo zase, živo in otroku, kakšna bo starost umetnika, ki je svoje mesto v delu izčrpal?

Po vsej pravici torek lahko privoščimo tistem, ki vrhu telesnega napora ustvarja. Še umetniško kreacijo, svoj gmotni ples, ne le, da mu omogocajo življene nego da mu pročimno možnost še novih kreacij. Drago. M. Šijanc.

Dežman je kazzen sprejel

Državni tožilec je bil z obzodo zadovoljen — Svojega najboljšega prijatelja je zapeljal

Ljubljana, 8. novembra

Delavec Albin Dežman, ki je bil otočen na 2 leti strogega zapora, ker je po lastni nalogomnost zadržal smrt svojega dečka Marije Klančišarjev in Kočce, je kazal takoj po razglasu obsohte, kakor smo že počeli, voljo, da bi kazzen sprejel. Preden je odgovoril predsednik na vprašanje, ali sprejme kazzen, pa je stopil k njemu neki njegov tovarš in ga je nabrulil. Ta tovarš je opazil Dežmanovo pravljivo napravljeno za sprejek kazni, zato je kazzen naprej ga je imel prijatelj v rokah. Zagrozil mu je, da bo gospodarju povedal, ako ne pomaga tudi njemu. Tako se je začelo in se je pred sodniku končalo. Trgovski vajenec je kradel svojemu gospodarju denar, blago in cigarete za prijatelja Jožeta. Trgovce je nekoga dne odkril tatvino, pregledal zalogo in ugotovil, da mu je v dveh 4 mesecih zmanjšalo za okrog 15.000 din blaga.

Tudi Jože ni zanikal, da je bil tisti državnik obsojanega trgovca. Denar je potrebel sam in tudi cigarete je sam pokadil, blago je na nosil čez mejo kot tihotapec. Bajec je nadalje priznal, da je v neki gostilni ukradel natakarici 50 din, nekemu kolegariju pa svetlik s kolesa. Senat je zapeljal nekogar trgovskega vajencev obsojil na 6 mesecov strogega zapora pogojo za 4 leta, zapeljivca pa na 10 mesecov strogega zapora in na izgubo častnih državljanskih pravic za dve leti. Vajenec je bil s kaznijo zadovoljen. Bajec se ni mogel odločiti za sprejek kazni, državni tožilec je pa takoj prijavil priziv zaradi prenike kazni za obsojeno.

PRESTOPEK ZOPER JAVNO MORALO

Delavec Berlo se je kaj čudno zagovarjal. Ni tajil očitovanja mu prestopka zoper javno moralu, temveč je namesto jasnega zagovora odel svoj ogaben delikti v korenino. Rekel je, da vse prizna, česar ga dolžijo in da pristane na vse, kar je izpovedala priča, to je njegova žrtve, neka komaj 14 let star deklica. Namigaval je, da bi vsa zadeva drugače izglejala, ako bi vse povedal, toda ne izplaže se. Sicer pa je bil pisan, je trdil. Kljub temu se je spominjal na nekatere podrobnosti, zato je sodnik dvomil, da je bil ob dejaniu pisan. Obsojil ga je na 4 meseca strogega zapora. To svojo enajsto kazzen je obsojene sprejel.

NE BO MU TREBA DAJATI ODGOVORA

Redko se zodi, da reši obtoženca smrt pred posvetnimi sodniki. Delavec Franz Povš je se tako pripilsto. Namestu pred sodnike malega senata, je odšel pred sodnika, ki dobro plačuje in hudo kaznuje v nebesih. Sam Bog ve, ali je bil Povš res kriv.

V preiskavi je krivilo zanikal. Obtožnica mu je očitala tativno kolesa in načrtnika,

ki teme naprej ga je imel prijatelj v rokah. Zagrozil mu je, da bo gospodarju povedal, ako ne pomaga tudi njemu. Tako se je začelo in se pred sodniku končalo. Trgovski vajenec je kradel svojemu gospodarju denar, blago in cigarete za prijatelja Jožeta. Trgovce je nekoga dne odkril tatvino, pregledal zalogo in ugotovil, da mu je v dveh 4 mesecih zmanjšalo za okrog 15.000 din blaga.

Tudi Jože ni zanikal, da je bil tisti državnik obsojanega trgovca. Denar je potrebel sam in tudi cigarete je sam pokadil, blago je na nosil čez mejo kot tihotapec. Bajec je nadalje priznal, da je v neki gostilni ukradel natakarici 50 din, nekemu kolegariju pa svetlik s kolesa. Senat je zapeljal nekogar trgovskega vajencev obsojil na 6 mesecov strogega zapora pogojo za 4 leta, zapeljivca pa na 10 mesecov strogega zapora in na izgubo častnih državljanskih pravic za dve leti. Vajenec je bil s kaznijo zadovoljen. Bajec se ni mogel odločiti za sprejek kazni, državni tožilec je pa takoj prijavil priziv zaradi prenike kazni za obsojeno.

PRESTOPEK ZOPER JAVNO MORALO

Delavec Berlo se je kaj čudno zagovarjal. Ni tajil očitovanja mu prestopka zoper javno moralu, temveč je namesto jasnega zagovora odel svoj ogaben delikti v korenino. Rekel je, da vse prizna, česar ga dolžijo in da pristane na vse, kar je izpovedala priča, to je njegova žrtve, neka komaj 14 let star deklica. Namigaval je, da bi vsa zadeva drugače izglejala, ako bi vse povedal, toda ne izplaže se. Sicer pa je bil pisan, je trdil. Kljub temu se je spominjal na nekatere podrobnosti, zato je sodnik dvomil, da je bil ob dejaniu pisan. Obsojil ga je na 4 meseca strogega zapora. To svojo enajsto kazzen je obsojene sprejel.

Slaba stran Japonske

Amerika resno razmišlja o tem, kako bi mogla tekmovali z japonsko mornarico, ki je zelo močna, tako da bi bilo težko blokirati Japonsko na morju. Pač bi pa lahko blokirati Japonsko iz zraka in sicer mnogo učinkovito. Nedavno je namesto dobio ameriško letalstvo nova letala, v bistvu zravnih podmorincev in topovskih padalkov. To so letede ladje, močna moderna vojna letala, ki lahko vzamejo s seboj mnogo granat ter imajo akcijski radijus do 4.000 milij. Nekaj ekscader takih letal bi omajalo moč Japonske na morju.

Profesor ameriške pomorske akademije

El. Wilson pravi, da bi bila blokada iz straže učinkovitejša, nego je bila med vojno nemška blokada z podmornicami. Z gospodarskega vidika bi bilo po njegovem mnenju zelo priporočljivo, da bi zgradila bodisi Rusija, ali Kitajska veliko zračno brodovje letelčih torpedov. To bi bilo protuteč močnemu japonskemu brodovju. Slaba stran Japonske so velika industrijska sredica in gosta naseljenost. Moderna konstrukcija velikih vodenih letal omogoča napraviti iz njih najstrennejšo napadno oružje. Japonska se najbolj bojni na

padov in zraku. Dolžim bi jo prislušati na morju zato, ker je dobro do življa, bi bil napad iz zraka na njo mnogo boljši in tudi učinkovitejši.

Zadostuje veste v roki semijevih in premeriti s šestilom razstajo od Vladivostika ali severodržavljih pričetnikov. To bi bil protuteč močnemu japonskemu brodovju. Slaba stran Japonske so velika industrijska sredica in gosta naseljenost. Moderna konstrukcija velikih vodenih letal omogoča napraviti iz njih najstrennejšo napadno oružje. Japonska se najbolj bojni na

padov in zraku. Dolžim bi jo prislušati na morju zato, ker je dobro do življa, bi bil napad iz zraka na njo mnogo boljši in tudi učinkovitejši.

Zadostuje veste v roki semijevih in premeriti s šestilom razstajo od Vladivostika ali severodržavljih pričetnikov. To bi bil protuteč močnemu japonskemu brodovju. Slaba stran Japonske so velika industrijska sredica in gosta naseljenost. Moderna konstrukcija velikih vodenih letal omogoča napraviti iz njih najstrennejšo napadno oružje. Japonska se najbolj bojni na

padov in zraku. Dolžim bi jo prislušati na morju zato, ker je dobro do življa, bi bil napad iz zraka na njo mnogo boljši in tudi učinkovitejši.

Zadostuje veste v roki semijevih in premeriti s šestilom razstajo od Vladivostika ali severodržavljih pričetnikov. To bi bil protuteč močnemu japonskemu brodovju. Slaba stran Japonske so velika industrijska sredica in gosta naseljenost. Moderna konstrukcija velikih vodenih letal omogoča napraviti iz njih najstrennejšo napadno oružje. Japonska se najbolj bojni na

padov in zraku. Dolžim bi jo prislušati na morju zato, ker je dobro do življa, bi bil napad iz zraka na njo mnogo boljši in tudi učinkovitejši.

Zadostuje veste v roki semijevih in premeriti s šestilom razstajo od Vladivostika ali severodržavljih pričetnikov. To bi bil protuteč močnemu japonskemu brodovju. Slaba stran Japonske so velika industrijska sredica in gosta naseljenost. Moderna konstrukcija velikih vodenih letal omogoča napraviti iz njih najstrennejšo napadno oružje. Japonska se najbolj bojni na

padov in zraku. Dolžim bi jo prislušati na morju zato, ker je dobro do življa, bi bil napad iz zraka na njo mnogo boljš